Bijlage : Dit is Leusden

Omgevingsvisie Gemeente Leusden

Inhoudsopgave

Introductie 3
Omgevingskwaliteiten 3
De kern Leusden 4
De hoofdopzet 4
De historische lijnen 5
De wijken 8
De groene hoofdstructuur 9
De positie aan de A28 9
De overgangen van stad en land 10
De kwaliteit van Achterveld 11
Buitengebied 13
Ontstaan landschap 13
Zuidoostelijk kampenlandschap 16
Omgeving Hessenweg 17
Randzone met slagenlandschap 19
Landgoederenzone met Centraal Buitengebied 20
Leusderheide 22
Grebbelinie en Valleikanaal 23
Natuur als kwaliteit 25
Rust als kwaliteit 26
Water als kwaliteit 27
Milieukwaliteit als kwaliteit 27
Overige kwaliteiten 29
Functionele kwaliteiten 29
Recreatief netwerk 29

Introductie

De gemeente Leusden ligt in het midden van Nederland, dat is een feit. De ligging van de gemeente heeft grotendeels bepaald hoe het hedendaagse Leusden zich toont. Onze cultuurhistorie, landschappen, maar zeker ook de samenstelling van onze bodem/ondergrond, zijn elementen waar we rekening mee (moeten) houden in de ambitie bepaling voor de fysieke leefomgeving.

In deze bijlage bij de Omgevingsvisie Gemeente Leusden gaan we in op de ontstaansgeschiedenis (wat is Leusden) en de te ontwikkelen, te beschermen en te behouden omgevingskwaliteiten.

Deze bijlage bestaat (nagenoeg) volledig uit teksten uit de Omgevingsvisie Stedelijk gebied en Omgevingsvisie Landelijk gebied uit 2018 en maken nu onderdeel uit als bijlage, en nadere toelichting, bij de 'Omgevingsvisie Gemeente Leusden'. Bij herziening/actualisatie van de 'Omgevingsvisie Gemeente Leusden' wordt de tekst in dit document waar nodig aangepast.

Omgevingskwaliteiten

Onze omgeving is onze kracht. Belangrijke vraag is hoe we met die omgeving omgaan. Voor het beantwoorden van deze vraag moeten we het over drie zaken eens zijn:

- We moeten afspreken wat we onze kwaliteiten vinden.
- We moeten bepalen in hoeverre de omgeving kwetsbaar is en dus een bepaalde bescherming vraagt.
- We moeten bepalen welke kwaliteiten nog onvoldoende zijn en die nu willen realiseren/verbeteren.

Waar worden omgevingskwaliteiten voor gebruikt?
Omgevingskwaliteiten werken op vier onderdelen van de Omgevingswet door:

- Ten eerste in de omgevingsvisie. Bij de visie op hoofdlijnen en bij de visie op de ontwikkelingen worden ze geïntegreerd en maken ze deel uit van het beleid.
- Ten tweede zijn de omgevingskwaliteiten cruciaal voor het toepassen van maatwerk. Maatwerk is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet dat het mogelijk gaat maken om per situatie een beoordeling te geven van een plan, project of ander initiatief. In het maatwerkproces zijn de waarden vast deel van de agenda
- Ten derde zijn de omgevingskwaliteiten input in het omgevingsprogramma. Daar wordt aangegeven hoe we doelen en ambities gerealiseerd gaan worden en hoe die geborgd worden.
- Ten vierde werken ze door in het omgevingsplan. De omgevingskwaliteiten die hier beschreven zijn, worden in het omgevingsplan in detail uitgewerkt, terwijl alle andere omgevingsaspecten alleen op een wettelijk minimum worden opgenomen.

De kern Leusden

De hoofdopzet van Leusden met de brede groene toegangswegen Leusden is grotendeels planmatig aangelegd in een filosofie waarin de auto centraal stond. Men was er destijds van overtuigd dat voor de 'moderne mens' de auto vrijheid en levensruimte gaf. En ondanks het feit dat we nu allerlei nadelen van die auto zien blijkt dat het inderdaad zo is dat de auto erg belangrijk is en waarschijnlijk zal blijven. Hoewel het structuurplan (van eind jaren 60) voor Leusden niet letterlijk is uitgevoerd is het resultaat een eenvoudig hoofdgrid van autowegen die blokken van woonwijken toegankelijk maken. Deze hoofdopzet is 'overgedimensioneerd', het is voor een veel grotere stad ontworpen dan de plaats die uiteindelijk is aangelegd. En daardoor voelt het nu heel ruim aan.

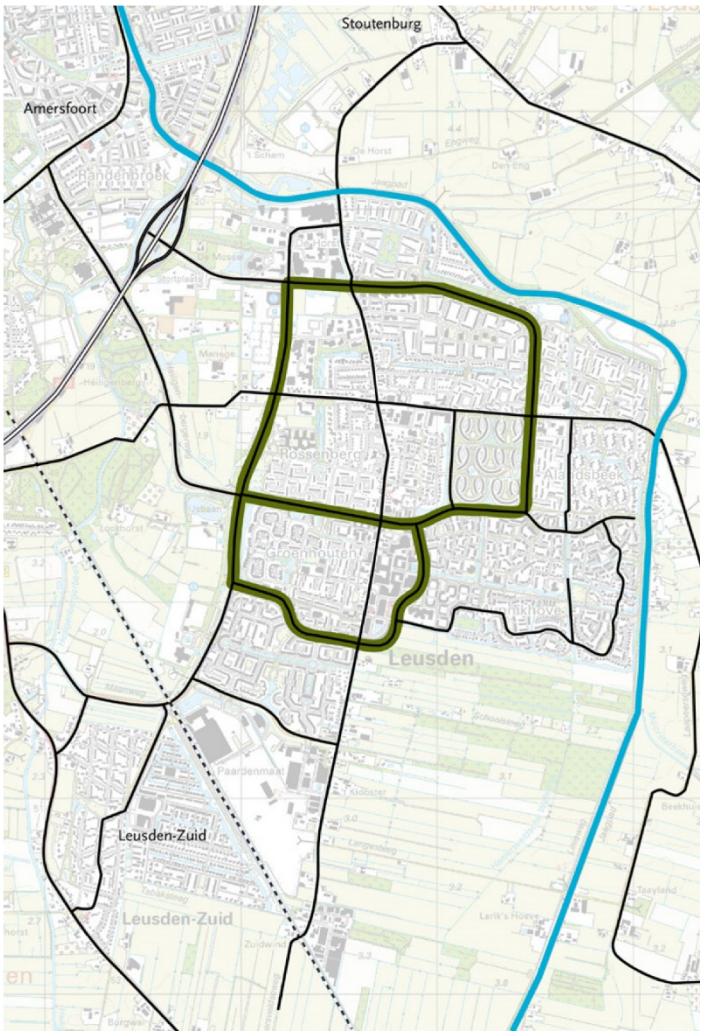

De ringvormige hoofdstructuur wordt stevig omkaderd door groen.

De ontwerpers van Leusden hebben nog een extra keuze gemaakt en dat is dat ze aan de hoofdstructuur een brede groenzone hebben gekoppeld. Daardoor is Leusden op het eerste gezicht zeer groen, aan de 'voorkant' van het dorp zie je vooral bomen en struiken.

Op zich is de wijze waarop Leusden is aangelegd normaal voor de periode waarin de plannen gemaakt werden. Maar lang niet overal waren het 'newtowns' die los van de oorspronkelijke stad werden gelegd, bijna nergens is het de overheersende manier van bouw geworden en vaak werden er niet alleen tweekappers maar ook hoogbouw in de woonblokken gebouwd. Oss, Purmerend en Lelystad bijvoorbeeld hebben delen die lijken op Leusden, maar in Leusden is het echt een kenmerk geworden.

Omgevingskwaliteit:

- **De groene uitstraling van de hoofdontsluiting van Leusden.**

Kwetsbaarheden:

- **Kappen van bomen en verwijderen van ander groen;**
- **Het aanbrengen van gebouwen in de groene zones langs de wegen;**
- **Onaantrekkelijk en verwilderd groen.**

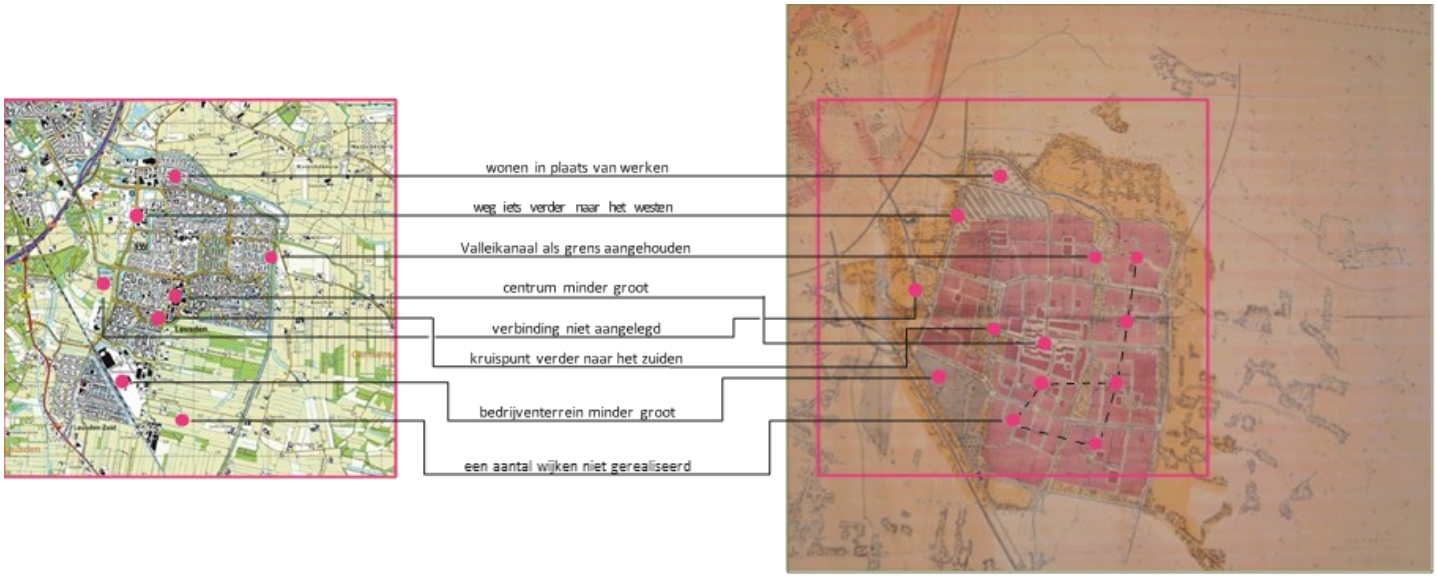

Bovenstaande kaart laat de hoofdopzet van Leusden in relatie tot het oorspronkelijke plan zien. Het Valleikanaal ligt midden in deze plannen. De hoofdinfrastructuur en de Hamershof zijn gedimensioneerd op deze volledige stad.

De historische lijnen Hamersveldseweg en Asschatterweg/Burgemeester de Beaufortweg

Het stedenbouwkundige grid van de uitbreidingen is uiteindelijk voor een groot deel als een zelfstandig systeem los van de twee oude wegen aangelegd. Dit is niet helemaal zuiver uitgevoerd, met name de Asschatterweg maakt op een bepaald niveau deel uit van de moderne hoofdstructuur.

Toch zijn de oude lijnen voor een belangrijk deel herkenbaar. Dit heeft op twee geheel verschillende manieren uitgewerkt:

- De twee historische lijnen zijn relatief gaaf bewaard gebleven (relatief: als je realiseert dat er een stad omheen gebouwd is).
- De twee historische wegen liggen grotendeels niet in de hoofdlijnen waar mensen bewegen waardoor ze pas op het ‘tweede niveau’ zichtbaar zijn.

Toch ervaren de meeste bewoners van Leusden de twee historische lijnen als het ‘hart van Leusden’ en winkelcentrum De Biezenkamp (op de kruising van de wegen) heeft daardoor een logische positie als verblijfsplek.

De twee historische lijnen zijn geheel verschillend. Langs de Hamersveldseweg staat veel historische bebouwing waardoor de lijn bijna overal herkenbaar is als een historische lijn. De Asschatter/de Beaufortweg heeft bijna geen historische bebouwing binnen de kern maar is een vanzelfsprekende verbinding van stad en land in Leusden die vooral vanaf de fiets ervaren wordt. Het gaat dan om de verbinding naar de landgoederen op de rand van de Heuvelrug, maar ook de Grebbelinie, Groot Zandbrink en Achterveld.

1961 (topotijdreis.nl)

1963 (topotijdreis.nl)

1973 (topotijdreis.nl)

1983 (topotijdreis.nl)

1989 (topotijdreis.nl)

1997 (topotijdreis.nl)

In deze historische reeks zie je dat de uitbreiding van Leusden begon als een uitbreiding van het dorp rond de huidige Biezenkamp. Maar vanaf 1973 zie je het effect van het structuurplan, er komen ineens lijnen vanuit een geheel andere structurele gedachte.

Omgevingskwaliteit:

- **De herkenbaarheid van de historische lijnen als een eigen systeem;**
- **De ruimtelijke kwaliteit van de lijnen op zich;**
- **Zichtbaarheid van historische gebouwen aan de lijnen.**

Kwetsbaarheden:

- **Waar de autohoofdontsluiting (van Leusden) samenvalt met deze lijnen is er concurrentie in het beeld. In deze situatie is de waarde kwetsbaar voor een keuze om de genoemde hoofdstructuur voorrang te geven. Dan wordt de beleefbaarheid mogelijk verzwakt;**
- **Waar het moderne Leusden zichtbaar wordt aan deze lijnen verzwakt beleefbaarheid;**
- **Waar het gebruik te stedelijk wordt (vooral autogebruik) verzwakt de herkenbaarheid;**
- **De waarde is kwetsbaar voor te grote of te moderne gebouwen die er aan komen te staan;**
- **De waarde is kwetsbaar voor een onsamenhangende inrichting van de openbare ruimte;**
- **De waarde is kwetsbaar voor onderbrekingen van de lijn;**
- **Het verdwijnen van historische gebouwen;**
- **Een vermindering van de zichtbaarheid van historische gebouwen.**

De gerichte wijze waarop de stedelijke omgeving zichtbaar is binnen deze hoofdopzet

Leusden heeft een 'binnenkant' en een 'buitenkant'. Aan de binnenkant liggen de wijken. Zij zijn vanaf de hoofdstructuur meestal niet zichtbaar en liggen achter het groen. Het beeld van Leusden wordt in eerste instantie gevormd door de buitenkant. Deze buitenkant is grotendeels groen. Maar zo nu en dan, en in bepaalde gebieden wordt de stad zichtbaar. Door deze opzet is er actief gestuurd op het beeld van Leusden.

- Langs de hoofdstructuur zijn in principe alleen het entreegebied bij de A28 en de Hamershof zichtbaar, zonder dat er een groenstructuur voor zit. Dit bepaalt dan ook voor een belangrijk deel het imago van Leusden.
- Het historische Leusden is zichtbaar langs de twee oude linten, vooral langs de Hamersveldseweg.

Zichtbaarheid van Leusden vanuit de voornaamste wegenstructuur. *Zichtbaarheid van Leusden vanuit autohoofdstructuur.*

Omgevingskwaliteit:

- **Het gegeven dat het moderne Leusden alleen zichtbaar is binnen de hoofdstructuur voor twee functiegebieden: het centrumgebied de Hamershof en het werkgebied de Horst en omgeving (het entreegebied De gerichte sturing op het beeld van Leusden.**

Kwetsbaarheden:

- **Het moderne Leusden verspreid zichtbaar maken aan de autohoofdstructuur.**
- **Overige kwetsbaarheden van de autohoofdstructuur**

- **Kwetsbaarheden van de historische lijnen zijn daar al genoemd in de Hamershof op de hoofdstructuur (zie hierboven).**

De wijken met hun karakteristieke kwaliteiten binnen de hoofdopzet De wijken binnen de hoofdstructuur zijn een belangrijk hoofdkenmerk van Leusden.

Eind jaren 60, toen het structuurplan Leusden was opgesteld ontstond in de samenleving de behoefte te breken met het modernistische gedachtengoed waarin het structuurplan op zich nog was opgesteld. De nieuwe wijken vanaf de jaren 70 moesten een andere wooncultuur stimuleren, gericht op ontmoeting, kleinschaligheid en diversiteit en aansluiten op de menselijke maat.

Kenmerkende karakteristieken van de wijken zijn de kronkelende stratenpatronen, collectieve hoven en woonerven, menging van verschillende woontypes, verspringende rooilijnen en een sterke nadruk op grondgebonden woningen met een eigen tuin. In Leusden zijn hier echte gave voorbeelden van te zien zoals de wijk Rozendaal. Naast Rozendaal zijn ook bijvoorbeeld in de wijken Alandsbeek Oost en West unieke jaren 70 woonmilieus ontstaan[1]. Begin jaren 80 toen de crisis ontstond zijn er veel bezuinigingen doorgevoerd in het ontwerp en de aanleg van de wijken.

Rust als kwaliteit We vinden ‘rust’ een belangrijke kwaliteit. Ondanks onze ligging in een stedelijke regio met een hoge dynamiek komt ‘rust’ als waarde nog echt voor in onze woongebieden. Rust uit zich in een laag geluidniveau en het feit dat er niet altijd ‘drukte’ is rondom je woning. Het niet voorkomen van drukte kan dus als ‘waarde’ worden gezien.

Water als kwaliteit Het aspect water leidt op verschillende manieren tot een omgevingswaarde. Ten eerste hebben we water met een bijzondere (ecologische) kwaliteit. In de tweede plaats hebben we water die een belangrijke functie vervult voor andere kwaliteiten. Tegelijk zijn we van oudsher ook kwetsbaar voor water. Leusden ligt in een relatief laag en nat gebied. De Gelderse Vallei, gelegen tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug, helt licht af in westelijke richting. Alle beken in de Gelderse Vallei wateren af in de Eem en het Valleikanaal en zodoende komt alle water via Leusden. Daarom zien we waterveiligheid (of het niet ervaren van overlast door water) ook als een omgevingswaarde.

Naast het feit dat Leusden lager en in het stroomgebied van een aantal beken is gelegen, is er de opgave dat een oplossing wordt gevonden voor wateropvang bij extreme regenval.
Te beschermen omgevingswaarden:
- Gebieden met kwel vanuit de Utrechtse Heuvelrug
- Waterveiligheid. De waarde om geen wateroverlast te ervaren speelt in een aantal laaggelegen gebieden binnen onze gemeente.

Milieukwaliteit als kwaliteit Een gezond leefmilieu wordt door bewoners belangrijk gevonden. Een belangrijk deel van gezondheid wordt bepaald door de milieukwaliteit. In algemene zin is te zeggen dat de milieukwaliteit in Leusden goed is. De ruime en groene opzet van Leusden zorgt voor een goede basiskwaliteit. Toch zijn er enkele aspecten die op het niveau van Leusden van belang zijn voor de kwaliteit:
- Geluid. De ligging nabij de snelweg zorgt in delen van Leusden ervoor dat er geluid aanwezig is. Toch wordt een groot deel van de woongebieden als rustig ervaren. Toename van verkeer leidt tot extra geluidsbelasting, hoewel dit door de opmars van elektrische auto’s wel afneemt.
- Luchtkwaliteit wordt beïnvloed door wegverkeer en de veehouderij. De ligging van de snelweg heeft op een deel van Leusden invloed en dat zal versterkt worden door de verbreding van de A28. Wegen binnen Leusden kennen geen overmatig hoge druk en zijn veelal door groen

afgesloten van woningen. Luchtkwaliteit kan wel een aandachtspunt zijn bij gemengde woon- en werkgebieden en in centrumgebieden.
- Leusden kent een hoge mate van veiligheid. Zowel de verkeersveiligheid is goed, met brede en overzichtelijke wegen. Veel fietspaden liggen los van de rijbaan en oversteken gebeurt voor een groot deel via stoplichten. Ook komen er geen gevaarlijke plekken voor met explosiegevaar.

De groene hoofdstructuur die de wijken verbindt Er is veel groen in de woonwijken van Leusden. Bijzonder aspect is dat er uiteindelijk een hoofdstructuur is ontstaan die op het niveau van Leusden als geheel samenhang geeft aan het groen. De groenstructuur is niet in één keer aangelegd, en op enkele plekken zijn er zwakke verbindingen.

Omgevingskwaliteit:

- **De wijken met hun karakteristieke kwaliteiten binnen de hoofdopzet**
  - **Eenduidige en herkenbare stedelijke structuur**
  - **Openbare ruimte gericht op ontmoeting, kleinschaligheid en diversiteit. Ze sluiten hierbij aan op de menselijke maat.**
- **Rust: De aanwezigheid van rust biedt voor veel verschillende bewonersgroepen gewaardeerde en veilige woonomstandigheden.**
- **Water: De aanwezigheid van veel water voegt veel toe aan de beleving van het groen.**
- **Water: Het vele water binnen Leusden kent een belangrijke ecologische functie.**
- **Milieu: Leusden kent in het algemeen een zeer lage geluids- en luchtkwaliteitsproblematiek.**
- **Groen: De groene hoofdstructuur die de wijken verbindt. De groene hoofdstructuur genereert een sterke groenbeleving door heel Leusden heen.**

Kwetsbaarheden:

- **Nieuwe ontwikkelingen binnen de wijken kunnen het samenhangende en zuiver uitgedachte karakter van de woonwijken aantasten, kan een rommelig beeldgeven.**
- **Rust: Ontwikkelingen die veel geluid maken of verkeer aantrekken.**
- **Water: Leusden ligt in een relatief nat gebied en is dus enigszins kwetsbaar voor water. Meer verstening versterkt dit effect.**
- **Milieu: Langs de A28 zijn bepaalde gebieden kwetsbaar voor geluid- en luchtkwaliteit.**
- **Milieu: Leusden is kwetsbaar voor grootschalige verkeersaanzuigende ontwikkelingen op plekken die daar niet voor bedoeld zijn.**
- **Groen: De koppeling tussen de verschillende gedeelten van de groene hoofdstructuur is altijd even sterk;**
- **Groen: Verdere verdichting of versnippering van groenstructuren verlaagt de beleving.**

De positie aan de A28 Leusden ligt met een deel van de bedrijventerreinen bijna direct aan de afslag de A28. Dit is nu al een vrij stedelijke entree en deze zal in de komende jaren door de bouw van het AFAS hoofdkantoor en andere projecten die in het verschiet liggen, nog veel meer allure krijgen. Hiermee zal de bijzondere positie van Leusden, als dorp in een stedelijke regio nog veel duidelijker worden.

Omgevingskwaliteit:

- **Stedelijk entree van allure die in de regio echt herkenbaar zal zijn.**

Kwetsbaarheden:

- **Te lage of te kleine ontwikkelingen.**

De overgangen van stad en land In het afgelopen jaar is gebleken dat de randen van Leusden, de overgangen naar het buitengebied, als zeer waardevol worden gezien. In de brede maatschappelijke discussie die gehouden is over de langetermijn ontwikkeling van Leusden is dit duidelijk geworden. Die rand is gevarieerd, de hoofdcomponenten zijn het Valleikanaal, het Schoolsteeg/Langesteeg gebied, de zuidflank in de overgang naar landgoed De Boom en de oostflank in de overgang naar de Heuvelrug.

Omgevingskwaliteit:

- **De groene zone om de bestaande bebouwde kom van Leusden heen.**

Kwetsbaarheden:

- **Verstedelijken van de randzone**

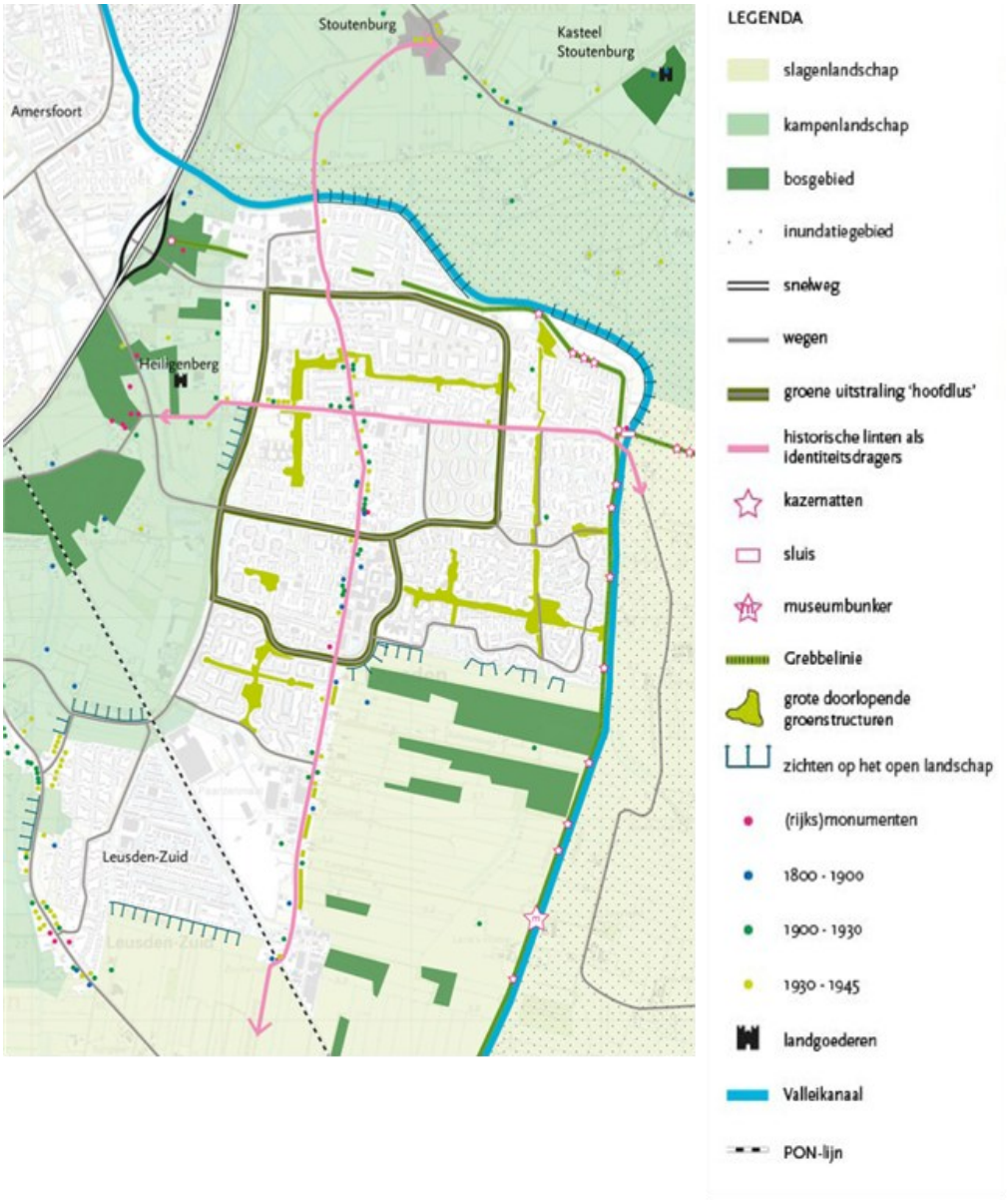

De kwaliteit van Achterveld

De positie van het dorp in het bovenlokale netwerk van historische wegen
Achterveld ligt op een centrale positie in het netwerk van lokale wegen tussen Leusden en Barneveld. Zodra je op één van de plattelandswegen in dit gebied reist als fietser of als automobilist, kom je bijna automatisch door Achterveld. Er zijn nadelen verbonden aan deze positie, soms is er veel sluipverkeer, maar de bewoners ervaren het toch vooral als een kracht omdat er zo veel 'reuring' in het dorp is.

De groene kern van het dorp Achterveld Achterveld heeft een opvallend groen centrumgebied, bestaande uit de karakteristieke linten Jan van Arkelweg en een groot gedeelte van de Hessenweg. Dit is dan ook de grootste specifieke ruimtelijke kwaliteit van het dorp. De groene ruimte zou nog sterker ervaarbaar kunnen zijn als bij vernieuwing van gebouwen de 'footprint' verkleind zou worden (met extra hoogte) en de nieuwe gebouwen niet direct aan de weg zouden worden gezet.

Compact centrum
Met de bouw van Groot Achterveld is er een nieuw plein met winkels aan de zuidzijde van de Hessenweg ontstaan. De concentratie van een aantal winkelvoorzieningen en horeca op de hoek van de Hessenweg en het C.M. de Vorplein is een kwaliteit van het dorp.

Boog van Pater Stormstraat-Ruurd Visserstraat
In de loop van de jaren '90 is er een gedurfde stedenbouwkundige ingreep ontstaan door de Pater Stormstraat en de Ruurd Visserstraat met een boog met elkaar te verbinden. Op deze manier is de inbedding van het dorp in het netwerk van lokale wegen ook in de nieuwbouw gebracht. Dat is een kwaliteit. Maar er is wel een mogelijke probleem met verlies van oriëntatie op het open landschap. Dit kan worden voorkomen met een goede inpassing van het project Mastenbroek 2.

De relatie tussen dorp en omgeving
De relatie tussen Achterveld en haar omliggende landelijke gebied is, in de zin van paden en ommetjes, lange tijd niet zo sterk ge weest. Dat is mede aanleiding geweest om de wijk Groot Agteveld aan de zuidkant van Achterveld te combineren met nieuwe routes. Ook de komst van het knooperf aan de oostkant van Achterveld heeft gezorgd voor een betere toegankelijkheid van het landelijke gebied rondom het dorp.

Omgevingskwaliteit:

- **De groene kern (centrum) in het dorp.**
- **De kleine verbindingen tussen dorp en buitengebied.**
- **Verbinding Pater Stormstraat met Ruurd Visserstraat.**

Kwetsbaarheden:

- **Bebouwen van de groene ruimte (in het centrum).**
- **Niet opnemen van de kleine verbindingen in stedenbouwkundige plannen.**
- **Afsluiten van de kleine verbindingen door grondeigenaren.**
- **Verlies van ruimtelijk oriëntatievermogen op het openlandschap (in de omgeving Pater Stormstraat-Ruurd Visserstraat)**

Achterveld
Kieftepol
Klein Hoolhorst
St. Joseph
Klein Riet
De Mheent
Nieuw Havikhorst
Havikhorst
Midden Fliert
LEGENDA
laan met een zeer groene / landelijke uitstraling
groen dorpshart
ervaring landschap nabij kern
belangrijke zichtlijn naar landschap
(rijks)monumenten
1800 - 1900
1900 - 1930
1930 - 1945

Buitengebied

Ontstaan landschap De basis van het landschap rondom Leusden zijn de twee stuwwallen; de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. De vallei tussen de beide stuwwallen is in een warmere en drogere periode opgevuld. Vervolgens hebben waterstromen het landschap gevormd; talloze beeklopen hebben zich een weg gebaand vanaf de stuwwallen richting het diepste deel van de Vallei (zie Landschapsontwikkelingsplan, hierna LOP). Omdat de Gelderse Vallei licht naar het westen helt, komt er veel water vanaf de stuwwallen in de rand van de Utrechtse Heuvelrug samen om van daaruit naar het noorden te stromen. Het westelijke deel van ons grondgebied was zo nat, dat hier veen is ontstaan.

Het water heeft grote invloed gehad op ons landschap en dit is nog steeds terug te zien in het huidige landschap en is goed waarneembaar op de hoogtekaart.

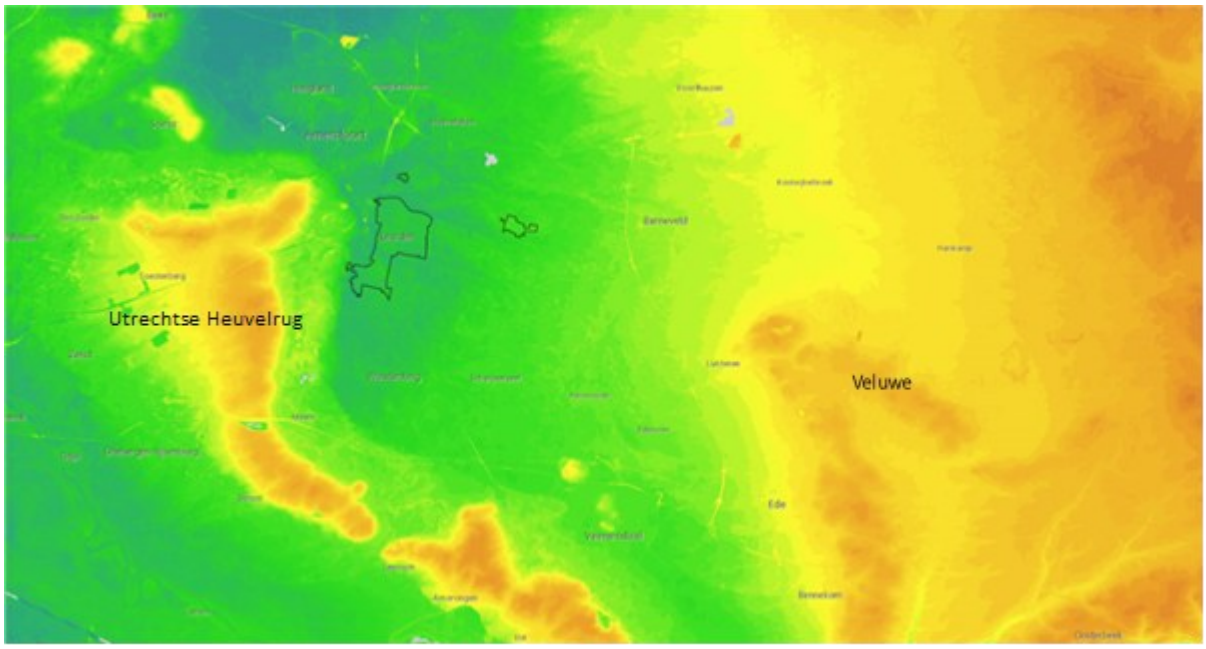

De oost-west lopende beken hebben zich een weg gebaand door het golvende dekzandlandschap. Daarom vinden we een kleinschalige afwisseling van beken en kleinere vaak langgerekte dekzandruggen, als gevolg van de westenwinden die het zand verplaatst hebben.

Ten slotte heeft de mens veel invloed gehad op het landschap. De eerste nederzettingen en de landgoederen, bevonden zich op de flanken van de stuwwallen en ook de hogere dekzandruggen bleken uitstekende vestigingsplaatsen. De hogere gronden werden gebruikt als akkers en de nabij gelegen lagere gronden werden gebruikt als weidegebied. Dit betekende voor de landbouw dat je in je directe omgeving akkers, weilanden en hooilanden tot je beschikking had.

Later werden ook de nattere veengronden ontgonnen vanaf de hogere delen. Hieruit is de smalle en langgerekte verkaveling ontstaan die op plekken ten oosten en zuiden van Leusden nog duidelijk herkenbaar is.

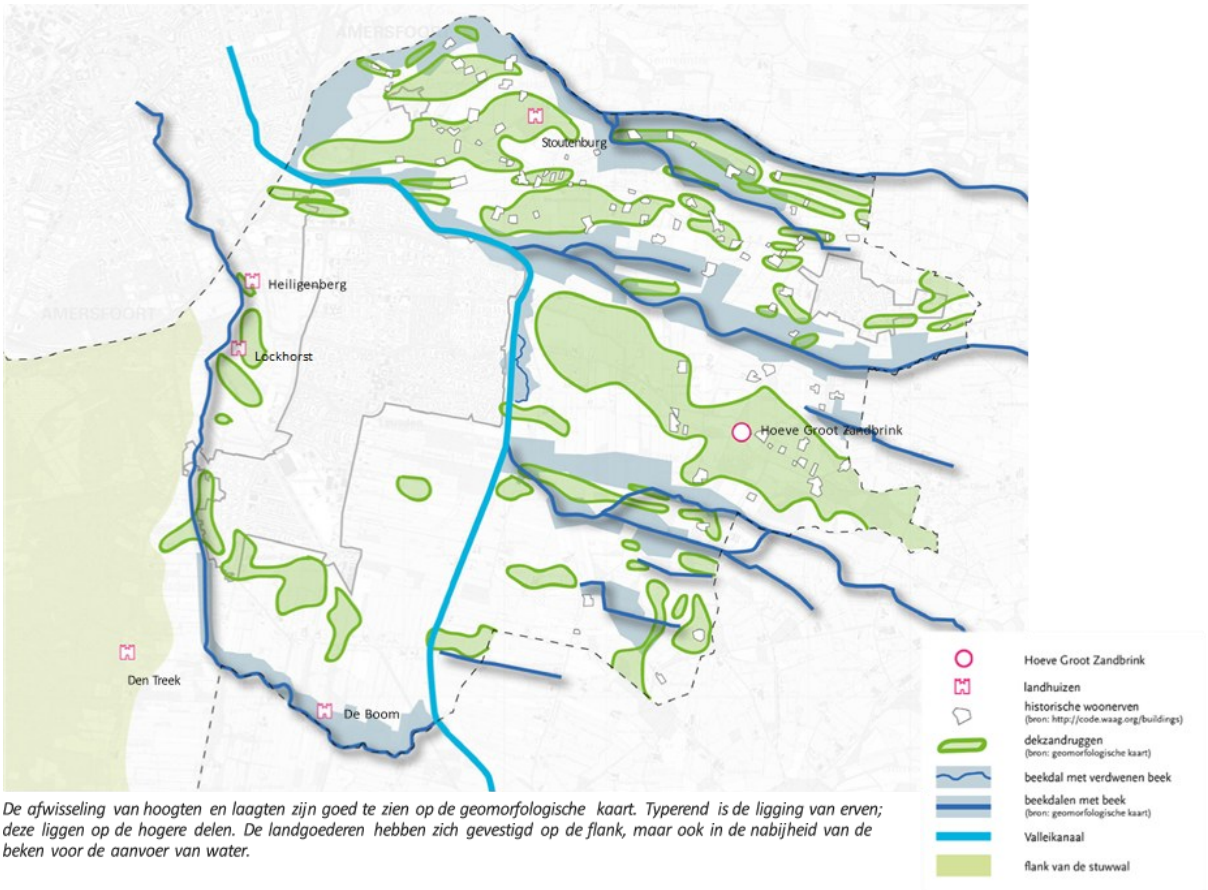

De afwisseling van hoogten en laagten zijn goed te zien op de geomorfologische kaart. Typerend is de ligging van erven; deze liggen op de hogere delen. De landgoederen hebben zich gevestigd op de flank, maar ook in de nabijheid van de beken voor de aanvoer van water.

Landschapstypen In ons buitengebied zijn verschillende landschapstypen te onderscheiden. Deze oude cultuurlandschappen zijn door het menselijk ingrijpen aangepast en veranderd. Op de kaarten van de landschapstypen in 1880 en 2004 is te zien dat bepaalde landschappen inmiddels als diffuus worden beschouwd. Dit betekent dat de landschappen niet meer duidelijk begrensd zijn en meer in elkaar overlopen. Landschappen zijn veranderd door de jaren heen en hebben transformaties ondergaan. Bijvoorbeeld door schaalvergroting. Daarnaast zijn beplantingsstructuren verdwenen en zijn er sloten gedempt (LOP). Binnen het kampenlandschap is bijvoorbeeld een verschil ontstaan tussen delen die in de loop van de tijd weinig zijn veranderd en delen waar de oorspronkelijke *Landschapstypen 1880 (uit het LOP).* structuren veel minder herkenbaar zijn. Het LOP spreekt in dat laatste geval van diffuse landschappen.

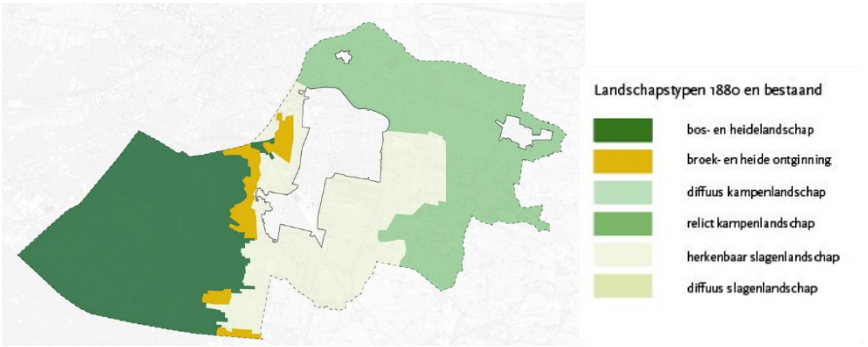

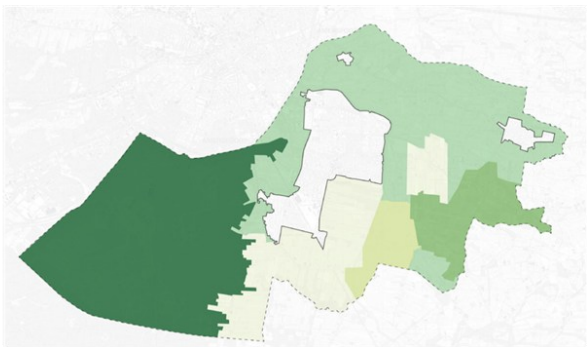

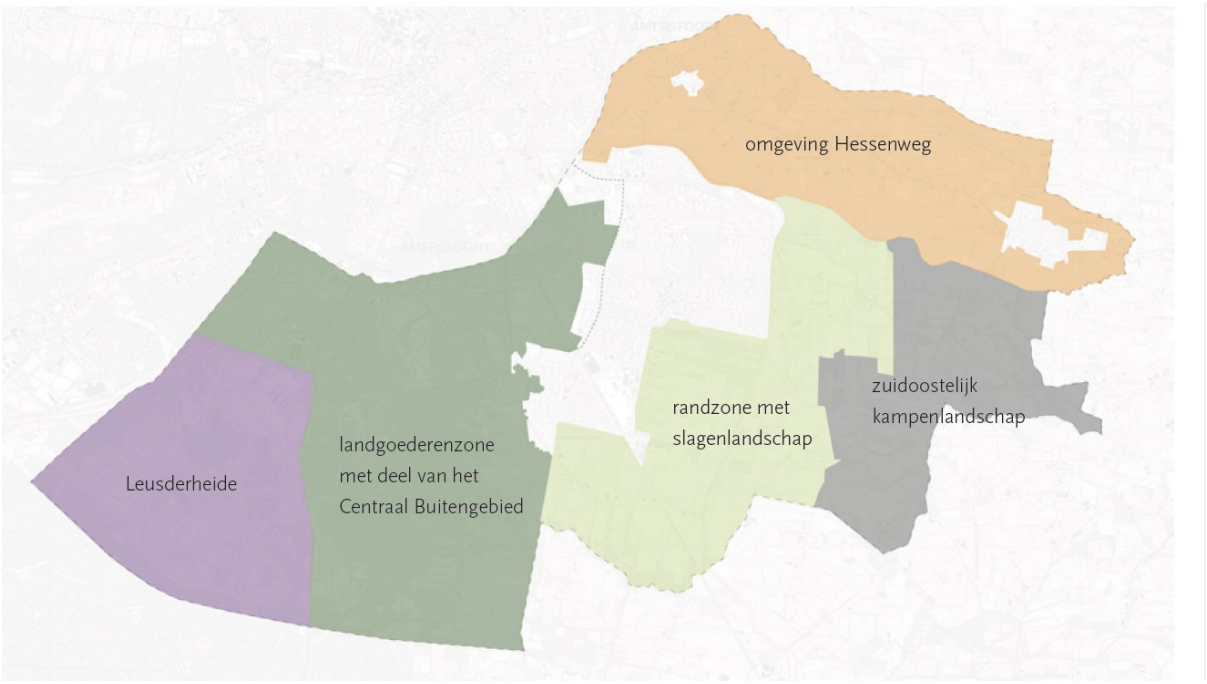

Op basis van het oorspronkelijke landschapstype en het gebruik en de herkenbaarheid in het huidige landschap onderscheiden we in deze omgevingsvisie vijf deelgebieden in ons buitengebied. Dit zijn:

- Zuidoostelijk kampenlandschap
- Omgeving Hessenweg
- Randzone met slagenlandschap
- Landgoederenzone met Centraal Buitengebied
- Leusderheide

Intermezzo monumenten

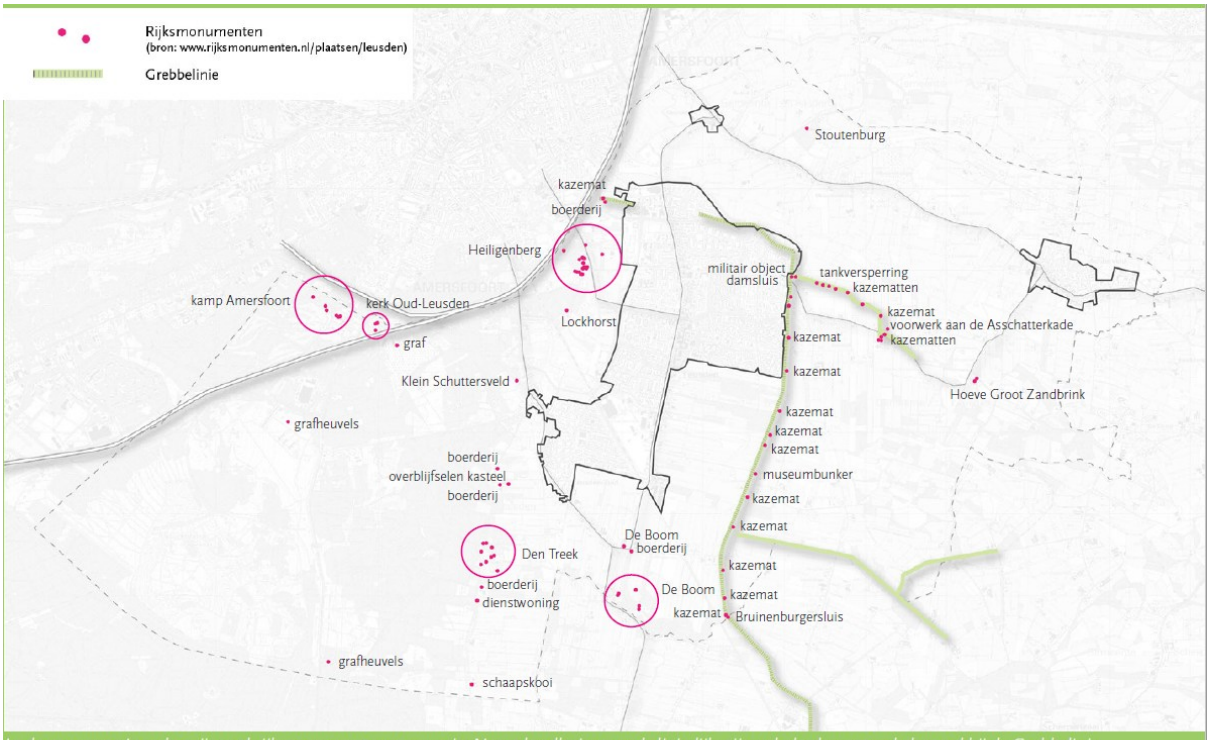

In de gemeente Leusden zijn veel rijksmonumenten aanwezig. Naast landhuizen en de liniedijk, zijn ook de elementen behorend bij de Grebbelinie, kamp Amersfoort en verschillende historische boerderijen aangewezen tot monumenten.

Zuidoostelijk kampenlandschap

Bij de ontginningen in dit gebied was geen sprake van grote akkercomplexen, maar van kleine individuele ontginningen: de kampen. Zo ontstond er een kleinschalig patroon van akkers en verspreide bebouwing. Het golvende dekzand met het grillige patroon van beken leidde bij de ontginning tot een onregelmatige blokverkaveling en een grillig verloop van de wegen. De kampen werden omzoomd met houtwallen en singels als scheiding voor het vee en als geriefhout.

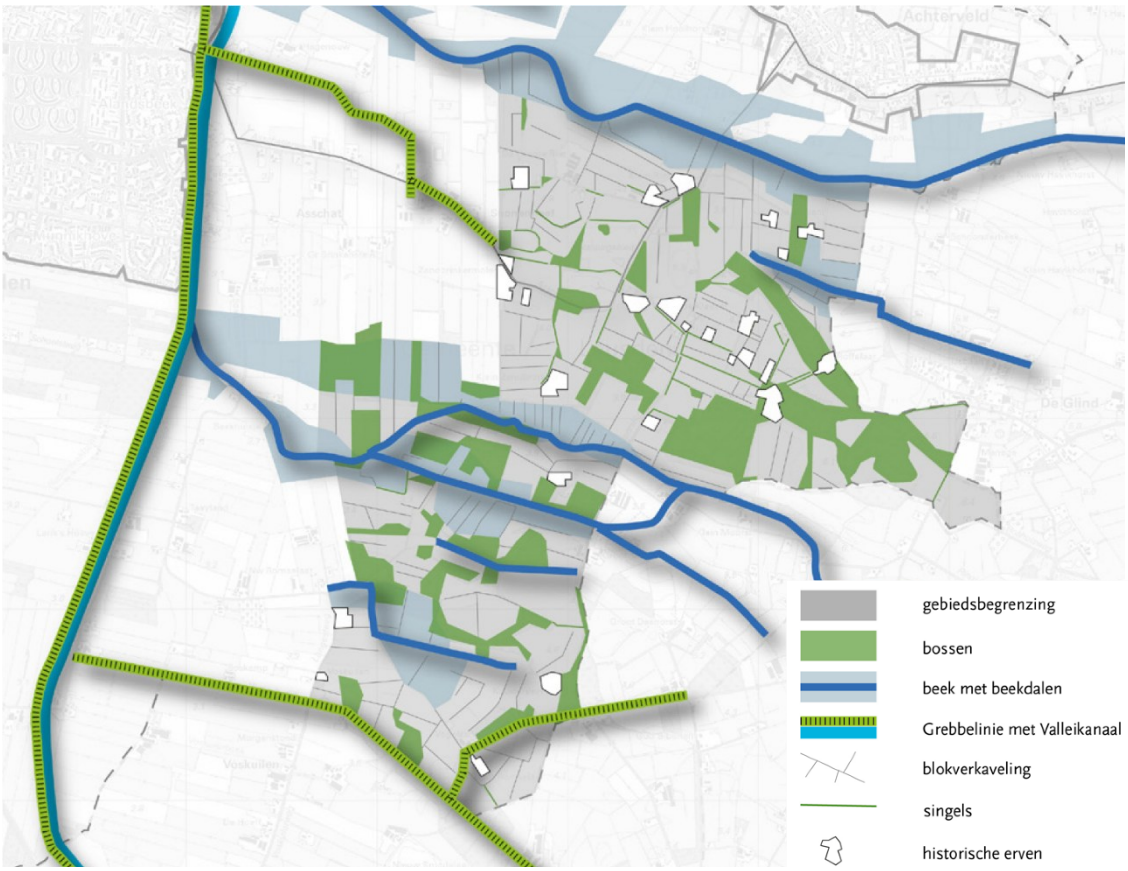

Een deel van deze gebieden is onderdeel (geweest) van eigenaren van landgoederen, waardoor er weinig is getransformeerd. Een deel van het gebied is echter wel sterk veranderd door het verbeteren van de condities van de landbouw. Dit ging gepaard met het rechttrekken van de beken, ruilverkavelingen en verwijdering van kavelgrensbeplantingen. Hierdoor zijn delen van het oorspronkelijke kampenlandschap getransformeerd tot vrij open agrarische werklandschappen. In de 20e eeuw werden deze gebieden ook meer bebouwd. Toch bezit het zuidoostelijk kampenlandschap nog waardevolle elementen en is het als geheel nog zeer herkenbaar als kampenlandschap.

Kenmerken van het gebied

- De zichtbare hoogteverschillen tussen de smalle dekzandruggen en tussenliggende beekdalen;
- De bebouwing die het onregelmatige patroon van dekzandruggen en de omliggende beken volgt;
- Het typerende kleinschalige, licht glooiende mozaïekvormige landschapspatroon met grillige en onregelmatige ruimten;
- Het wegenpatroon met het slingerende karakter, ze volgen de hogere delen de dekzandrug;
- De beken en beekdalen;

- Historische erven, als geheel, in samenhang met het omliggende landschap, zoals bijvoorbeeld van de boerderij Hoeve Groot Zandbrink;
- De oude, monumentale boerderijen die gebouwd zijn op de overgangszone van de akkers naar de lagere gronden.

Kwaliteiten:

- **De onregelmatige verkaveling met relatief kleine kavels;**
- **De afwisseling van open en geslotenheid met de daarbij horende wisselende zichten;**
- **De strak begrensde kavels door bosschages, houtwallen en singels. Hierbij kan het vervangen van houtwallen mogelijk zijn mits het kenmerkende beeld in stand blijft;**
- **Het fijnmazige patroon van beplanting. Denk hierbij aan houtwallen op de dekzandruggen en singels langs sloten van els en wilg op de lagere gronden.**

Inspiratie:

- **De ruime en willekeurige opzet van de erven; ze zijn ingebed in het kleinschalige landschap met typische erfbeplanting. De boerderijen liggen oorspronkelijk met de achter- of zijkant aan de weg.**
- **Kenmerkende elementen op een erf zoals een moestuin, omzoming met een haag, een boomgaard, een hooiberg en een bakhuis;**
- **Typisch boerderijhuis is de langhuisboerderij of het hallehuis, een langgerekte boerderij met een afgewolfd zadeldak met een lagere goothoogte. Andere typische boerderijen zijn T- of krukhuisboerderijen, hier zijn de erven ruimer en is vaak sprake van een siertuin;**
- **Typische erfbeplanting als leilinden, kleine bosschages en grote solitairen.**

Kwetsbaarheden:

- **Doorbreken van de onregelmatige, kleinschalige verkaveling;**
- **Verwijderen van kavelbeplantingen, houtwallen en singels langs sloten;**
- **Aanplant van nieuwe singels, die het zicht op de blokvormige kavels wegnemen;**
- **Ontstaan van lintbebouwing.**

Omgeving Hessenweg

Het landschap rondom de Hessenweg kan getypeerd worden als een kampenlandschap, maar door de smalle en langgerekte vorm, de invloed van de beekdalen en de veelheid aan functies langs de Hessenweg zien we dit als een apart deelgebied.

De huidige Hessenweg volgt grotendeels de historische handelsroute tussen Nederland en Duitsland. Langs de Hessenweg ontstonden herbergen zodat de kooplieden konden rusten en de paarden verzorgd konden worden. Hiervoor werden doorrijschuren gebruikt. Deze schuren hadden aan de voor- en achterkant een deur waar de karren zonder te keren de schuur weer konden verlaten. Aan het eind van de 19e eeuw verloren de Hessenwegen hun belang als handelsroutes.

Langs de Hessenweg liggen tegenwoordig tal van verschillende functies. Door de ontwikkeling van de Hessenweg als handelsroute liggen de erven/functies voor een groot deel langs de Hessenweg, maar een aantal boerderijen ligt wat verder van de weg af. Hier zijn de hoge dekzanden gebruikt als vestigingsplaats en worden de erven door stevige lanen, vaak eiken, verbonden aan de Hessenweg.

Kenmerken van het gebied

- De zichtbare hoogteverschillen tussen de smalle dekzandruggen en omliggende beekdalen;
- De bebouwing die het onregelmatige patroon van dekzandruggen en de omliggende beken volgt;
- Het slingerende karakter van de Hessenweg; de weg volgt grotendeels de hogere gronden.

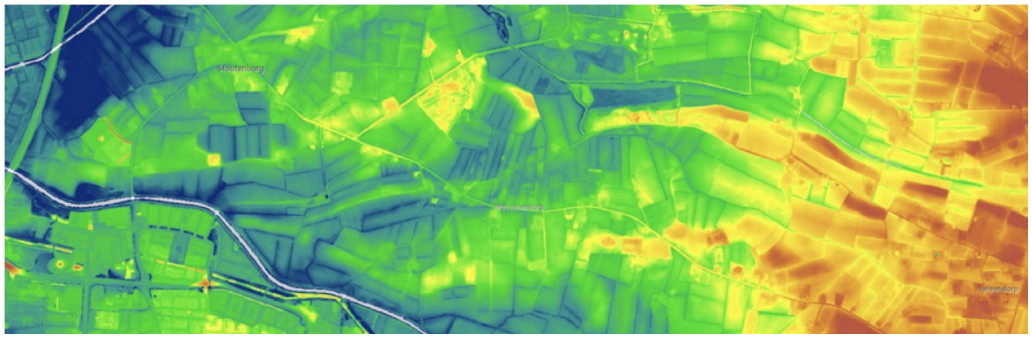

De Hessenweg met aanliggende boerderijen liggen op de hogere delen, het gebied ligt ingeklemd tussen twee beekdalen (ahn.nl).

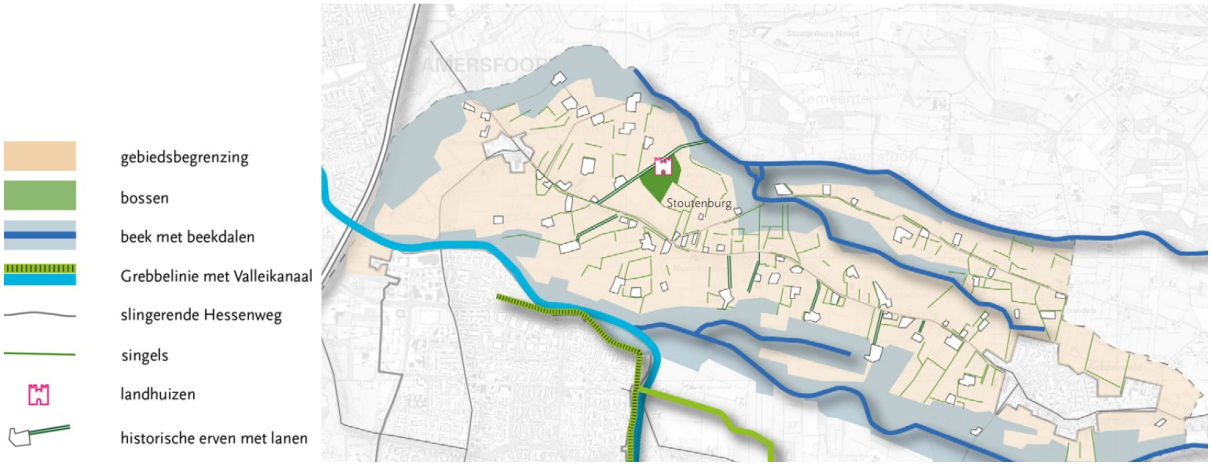

Kwaliteiten:

- **De onregelmatige verkaveling met relatief kleine kavels;**
- **De afwisseling van open- en geslotenheid met de daarbij horende wisselende zichten;**
- **De strak begrensde kavels door bosschages, houtwallen en singels. Hierbij kan het**
- **vervangen van houtwallen mogelijk zijn mits het kenmerkende beeld in stand blijft;**
- **Het fijnmazige patroon van beplanting. Denk hierbij aan houtwallen op de dekzandruggen**
- **en singels langs sloten van els en wilg op de lagere gronden;**
- **De eikenlanen die de bouwkavels op de rand van de beekdalen verbinden met de**
- **Hessenweg;**
- **De overige historische laanbeplanting en solitairen.**

Inspiratie:

- **Het ensemble van de historische (dubbele) lanen met de erven op afstand van de Hessenweg;**
- **Herkenbaar houden van de rand: de erven die op de dekzandrug liggen en gekoppeld zijn aan de Hessenweg met de overgang naar het beekdal;**
- **Andere bomenlanen die zorgen voor de afwisseling in het gebied;**
- **De opzet en bijbehorende elementen van Landgoed Klein Stoutenburg;**
- **De historische erven langs de Hessenweg.**

Kwetsbaarheden:

- **Doorbreken van de onregelmatige,**
- **kleinschalige verkaveling;**
- **Verwijderen van historische beplanting;**
- **Aanpassingen in de groenstructuur;**
- **Verwijderen van kavelbeplantingen,**
- **houtwallen en singels langs sloten;**
- **Aanplant van nieuwe singels, die het**
- **zicht op de blokvormige kavels wegnemen.**

Randzone met slagenlandschap

Het oorspronkelijke laaggelegen veengebied is, vanaf de middeleeuwen, geleidelijk ontgonnen vanaf de hogere delen van het landschap; de dekzandruggen en de stuwwal. De landgoederen (hier: De Boom) in dit gebied zijn gevestigd op de hogere zandoevers langs de beek en vaak werden vanuit hier de gronden ontgonnen. Voor de ontginning was een goede ontwatering noodzaak. Hierdoor ontstonden smalle, lange kavels afgewisseld met slootjes. Door het soms onregelmatige patroon van de dekzandruggen, waarop de ontginningsas lag, ontstonden er onregelmatige en bijzondere

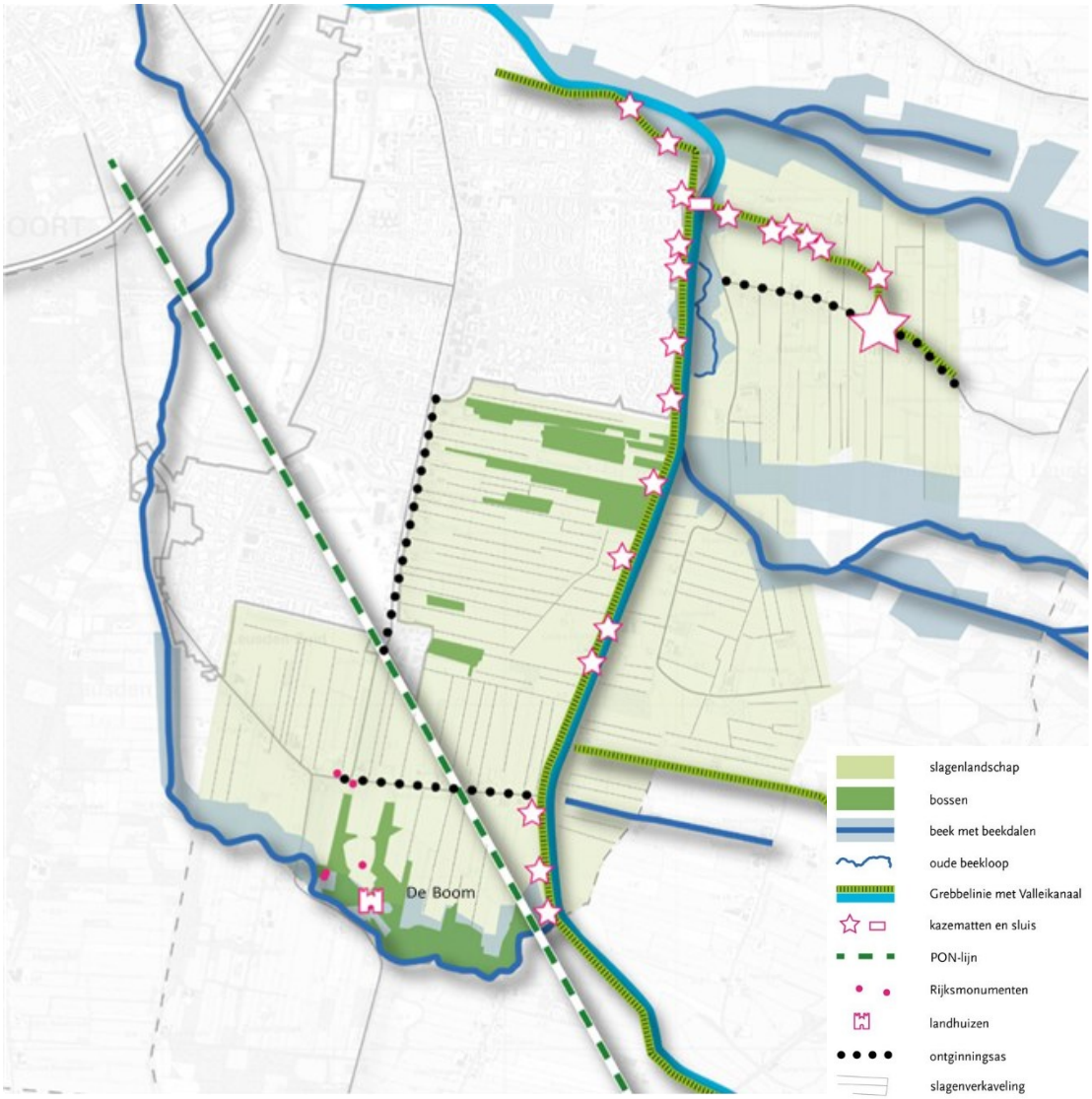

patronen in de ontginningen. De ontginningsrichtingen zijn verschillend en zijn nog goed zichtbaar in het landschap. De afwatering gebeurde via verschillende griften.

Sommige delen zijn door de jaren heen sterk veranderd door het verbeteren van de condities van de landbouw. Dit ging gepaard met het rechttrekken van de beken, ruilverkavelingen en verwijdering van kavelgrensbeplantingen.
De Grebbelinie, het Valleikanaal en de PONlijn lopen door het gebied en zijn beeldbepalend geworden voor de omgeving.

Kenmerken van het gebied

- Het patroon van de ontginningen. Dit is soms onregelmatig door de aanwezige dekzandruggen, maar heeft per gebied een eigen richting;
- De bebouwingslinten, als ontginningsassen, die ontstaan zijn op de dekzandruggen en uitstaken boven het veenmoeras;
- De beekdalen met beken;
- De wegen die rationeel recht zijn met sporadisch slingerende oude structuren;
- De langgerekte en smalle erven, ze zijn compact en rationeel ingericht;
- De historische monumentale bebouwing;
- Het landgoed De Boom met zijn eigen beplantingsstructuur, waarvan een deel in het stramien van de slagenverkaveling;
- De Grebbelinie, het Valleikanaal en de PON-lijn als beeldbepalende landschappelijke structuren.

Kwaliteiten:

- **Het open karakter van het gebied met aan de windzijde van erven singels of bomenrijen;**
- **De beplanting langs de kavels, veelal elzenrijen;**
- **De afwisseling tussen bos en openheid langs de Schoolsteeg die de verkavelingsrichting en de eigenheid benadrukt;**
- **De openheid binnen de Langesteeg met uitzichten;**
- **Het verschil in karakter tussen de Schoolsteeg en Langesteeg;**
- **Het kleinschalige karakter langs de Kanaalweg rondom de (oude) Asschatterbeek.**

Erfinrichting

- **De langgerekte en smalle erven, ze zijn compact en rationeel ingericht;**
- **De boerderijen liggen overwegend met de voorzijde aan de weg.**

PON-lijn

- **Oud tracé behouden als landschappelijke structuur.**

Kwetsbaarheden:

- **Verwijderen van singels en bomenrijen langs erven en kavels;**
- **Aanpassingen in de groenstructuur;**
- **Aantasting van het karakter, de doorzichten en het blokkeren van de openheid van de Schoolsteeg en Langesteeg;**
- **Blokkeren van het open karakter van het gebied.**

Landgoederenzone met Centraal Buitengebied

De Utrechtse Heuvelrug werd tot de 16e eeuw nog gedomineerd door uitgestrekte heidevelden en stuifzanden. Hier vestigden welgestelde stedelingen zich in riante buitenplaatsen en landgoederen op de overgang van hoger naar lager gelegen gronden. Vanuit de landgoederen begonnen de eerste herbebossingen voor het vastleggen van de stuifzanden, voor de productie van hout en voor de jacht. Daarnaast werden de flanken gebruikt als gemeenschappelijke gronden. Door het

potstalsysteem vond een geleidelijke ophoging plaats. Deze gronden werden gebruikt als bouwlanden. De grond is vaak (of nog steeds) in bezit geweest van landgoederen, waardoor er veel kenmerkende elementen behouden zijn.
Het noordelijke deel, dat het Centraal Buitengebied wordt genoemd, wordt gedomineerd door de aanwezigheid van buitenplaats De Heiligenberg en landgoed Lockhorst en een stelsel van open en gesloten groene kamers. Het Centraal Buitengebied wordt doorsneden door de Heiligenbergerbeek en de PONlijn.

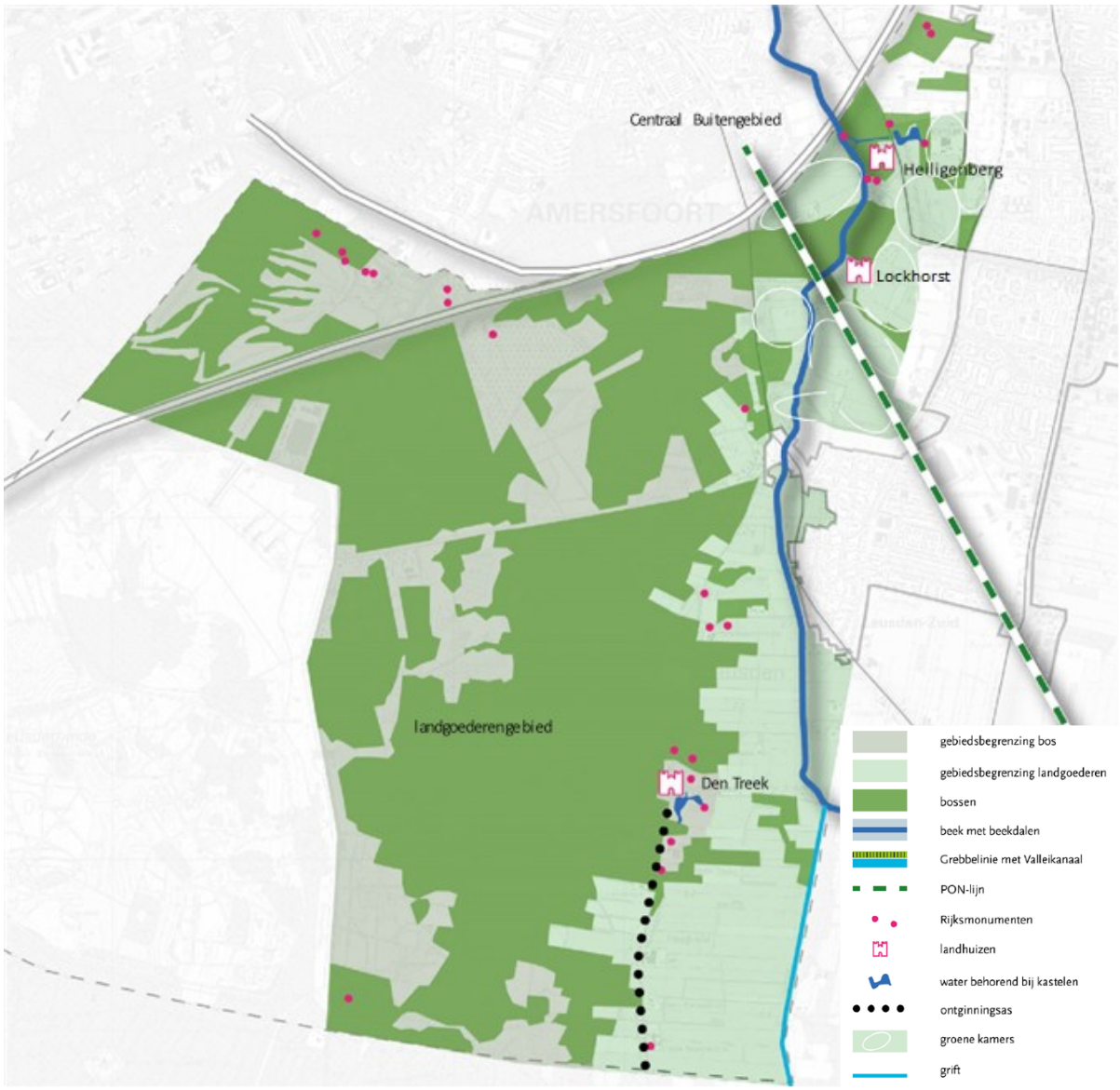

Het westelijk en zuidelijk deel van deze zone bestaat grotendeeels uit gronden van landgoed Den Treek. Dit gebied is uitgestrekter dan het Centraal Buitengebied, maar kent naast bos eveneens een afwisseling tussen open en besloten akkers en weiden. De boerderijen in dit gebied zijn grotendeels eigendom van het landgoed.

Kenmerken van het gebied

- Het glooiende en heuvelachtige karakter, op de flanken van de Utrechtse Heuvelrug;
- De buitenplaatsen, landgoederen en pachtboerderijen op de flanken, met enkele monumentale lanen en beplantingen;

- In de bossen, behorend bij de landgoederen, liggen de wegen in een blokstructuur. Een duidelijk voorbeeld hiervan is het Sterrenbosch, aangelegd in Franse landschapsstijl;
- De kronkelige wegen in de oude bossen;
- De Heiligenbergerbeek en de Grift.

Kwaliteiten:

- **Het afwisselende karakter met grotendeels bos afgewisseld met open plekken;**
- **De historisch waardevolle bossen met afwisselende beplanting;**
- **De ligging van de landgoederen in samenhang met en ten opzichte van de Heiligenbergerbeek;**
- **Herkenbaarheid van de landgoederen als geheel met daarbinnen allerlei karakteristieke kenmerken zoals lanen, bossen, uitzichtpunten, zichtassen, beplanting, gebouwen, waterelementen;**
- **De monumenten en historische erven van de pachtboerderijen;**
- **Grafheuvels.**

Kwetsbaarheden:

- **Blokkeren van de open plekken en daarmee het aantasten van het afwisselende karakter;**
- **Verwijderen van historische beplanting.**

Intermezzo landgoederen

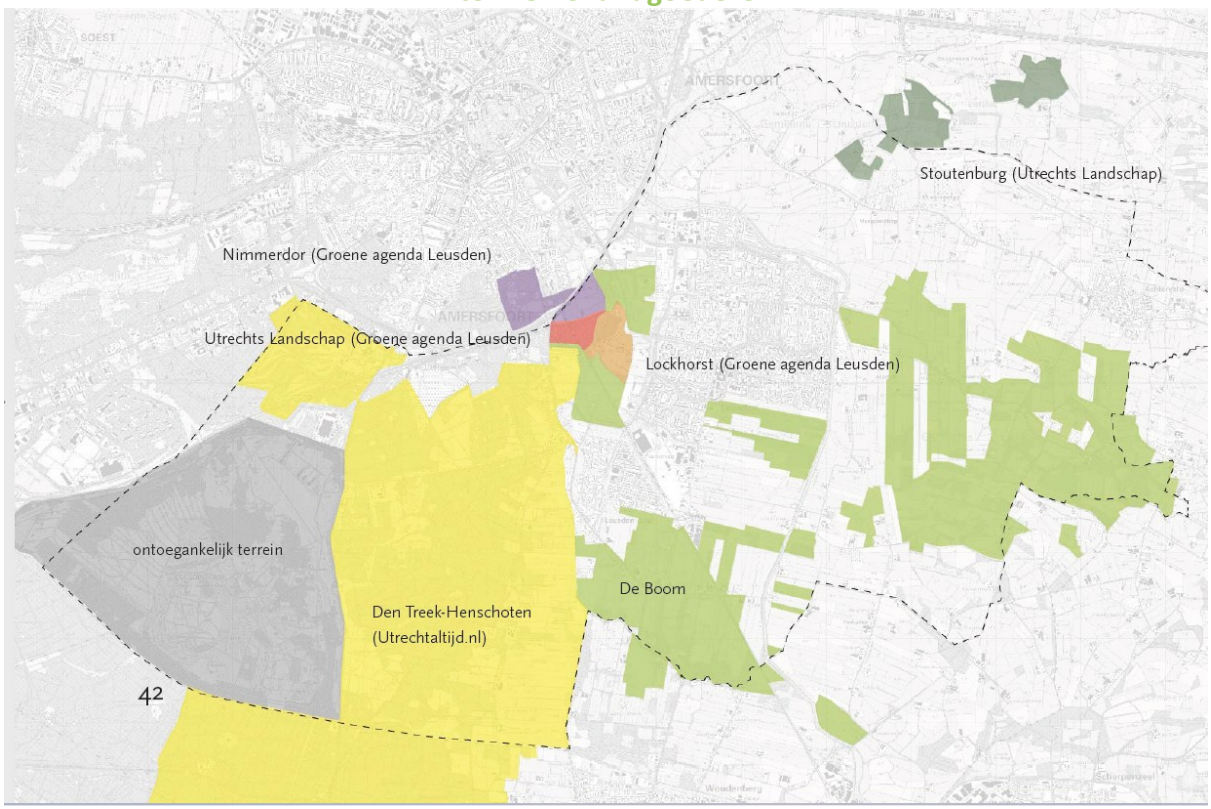

Leusderheide

Door overbeweiding vanaf de middeleeuwen verdween er veel heide en ging het zand stuiven. Met het plaatsen van houtwallen werd geprobeerd dit te voorkomen. Door de opkomst van de mijn- en scheepsbouw kreeg hout een grote economische waarde, hierdoor werden de heidevelden en stuifzanden steeds meer omgevormd tot bos. Daarnaast kwam deze omvorming ook ten goede voor de jacht.

Het gebied is lange tijd in gebruik geweest als militair oefenterrein en werd gebruikt door garnizoenstad Amersfoort. Er liggen munitieresten en daarom is het gebied niet toegankelijk.

Kenmerken van het gebied

- De openheid en de heide;
- De overgebleven stuifzandgebieden en de openheid hiervan;
- Het afwisselende karakter; bos afgewisseld met open plekken, de resterende heidevelden en zandverstuivingen;
- De grotendeels onverharde fijnmazige wegenstructuur en de kronkelende wegen op de heide.

Kwaliteiten:

- **De aanwezige ecologische waarden;**
- **Grafheuvels.**

Inspiratie:

- **De ligging van het gebied ten opzichte van de Pyramide van Austerlitz.**

Kwetsbaarheden

- **Aantasten van de ecologische waarden.**

Grebbelinie en Valleikanaal

De Grebbelinie is een waterlinie die loopt van de Grebbeberg naar Bunschoten-Spakenburg, gelegen in de laagte van de Gelderse Vallei. De linie kent een lange ontstaansgeschiedenis waarin steeds nieuwe lagen of elementen zijn toegevoegd, of waarin onderdelen in onbruik raakten.

In 1744 werd begonnen met de aanleg van de Grebbeliniedijk en de keerkades, waaronder de Asschatterkeerkade. Zo kon het gebied controleerbaar onder water worden gezet. Later werd hier ook de voorpost gerealiseerd en werd het een voorpostenstelling van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Met de aanleg van het Valleikanaal werd de stelling interessant als verdedigingslinie en nog interessanter als inundatiegebied. In 1939 is de linie in staat van verdediging gebracht en in 1940 was de linie de hoofdverdediging van Nederland. In deze tijd werden ook veel kazematten gebouwd.

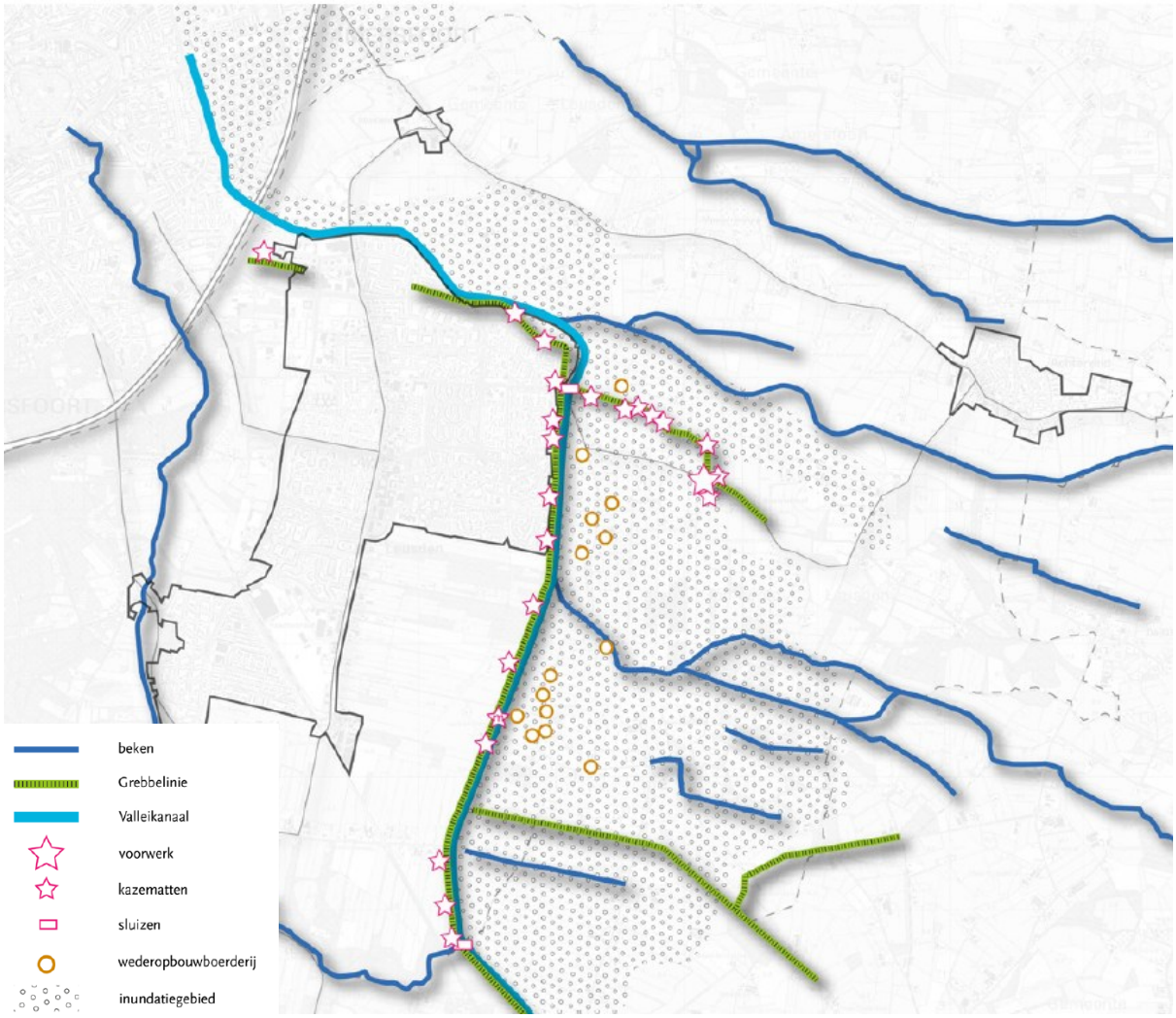

Grote delen kwamen onder water te staan en boerderijen die in de schootsvelden stonden werden afgebroken. Deze werden later met staatssteun herbouwd. Deze panden zijn voorzien van een kenmerkende gevelsteen: een uit een vlammenzee opklimmende (Hollandse) leeuw met het betreffende bouwjaar.

Wederopbouwsteen.

In 1944 is de linie voor de laatste keer aangepast; door de Duitse bezetters zijn er bunkers
gebouwd.

Tegenwoordig wordt er veel gebruik gemaakt van de linie. Er is een museum, een bezoekerscentrum

en er wordt gerecreëerd.

Kenmerken van de Grebbelinie

- De cultuurhistorisch waardevolle linie met de sluizen, bunkers, kazematten en voorwerk op de Asschatterkade;
- De bundeling van de Grebbelinie en het Valleikanaal als ecologische drager;
- De wederopbouwboerderijen als kenmerkende streekboerderijen met de daarbij behorende stijlkenmerken (bijvoorbeeld van de Delfse School).

De aanleg van het Valleikanaal had als doel het verbeteren van de waterafvoer, ten gunste van de landbouw en bewoning. Het kanaal vormt de centrale afvoer en zorgt in droge tijden ook voor aanvoer van water. Het Valleikanaal is geleidelijk gerealiseerd, deels door het benutten van bestaande waterlopen en deels door een nieuw gegraven deel.

Kenmerken van het Valleikanaal

- Het Valleikanaal als landschappelijke drager in het gebied;
- Waterdragende functie voor afwatering.

Kwaliteiten:

- **De aanwezige ecologische waarden;**
- **De openheid van de inundatievelden;**
- **Het stelsel van dwarsdijken, kazematten, sluizen, bunkers en voorwerk.**

Inspiratie:

- **De bundeling van de Grebbelinie en het Valleikanaal als drager voor recreatie;**
- **De Grebbelinie en Valleikanaal als landschappelijke en ecologische dragers in het gebied;**
- **De stijlkenmerken van de wederopbouwboerderijen en de opzet van de erven.**

Kwetsbaarheden:

- **Aantasten van de ecologische waarden;**
- **Aantasting van de openheid van de inundatievelden.**

Natuur als kwaliteit

Water Binnen de gemeente Leusden zijn drie grote stroomgebieden van beken; namelijk de Barneveldse beek, de Moorster/Modderbeek en de Heiligenbergerbeek. De beken hebben, naast een functioneel belang, een belangrijke ecologische en landschappelijke waarde. Soms is er sprake van recreatief medegebruik.

Natuur Het bestaande netwerk van natuurgebieden is waardevol en gevarieerd, maar tegelijkertijd ook versnipperd. Samenhang tussen deze gebieden is belangrijk om uitwisseling tussen gebieden mogelijk te maken. Op de stuwwallen zijn de natuurgebieden (grote) aaneengesloten gebieden, maar in de Gelderse Vallei zijn de gebieden kleiner en meer versnipperd. Hier zijn kleine landschapselementen, zoals beplantingsstructuren en kleine natuurgebieden, van hoge waarde om voor verbinding tussen natuurgebieden te zorgen. Deze gebieden zijn aangegeven op de kaart en komen uit het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Naast het NNN is er het Groene Valleilint. Als onderdeel van de NNN streeft de provincie via het akkoord van Utrecht naar het Groene Valleilint. Dit ‘lint’ moet de Veluwe verbinden met de Utrechtse Heuvelrug via landschapselementen en natuurgebieden (zie kaart). Lokaal is dit met grondeigenaren vastgelegd in het Convenant Groene Agenda Leusden.

Binnen deze water- en natuurgebieden komen veel interessante leefgebieden voor flora en fauna voor. Dit is verder uitgewerkt in het LOP.

Disclaimer: deze kaart komt uit de 'Omgevingsvisie Landelijk Gebied' van 2018 en heeft geen update gekregen. De kaarten in het visie document 'Omgevingsvisie Gemeente Leusden' zijn actueel.

Kwaliteiten:
- **Het netwerk van natuurgebieden;**
- **Het bekensysteem;**
- **De beplantingsstructuren;**
- **De leefgebieden voor flora en fauna.**

Kwetsbaarheden:
- **Aanpassing van de waterhuishouding kan schadelijk zijn voor waterafhankelijke soorten;**
- **Versnippering van natuurgebieden kan soorten isoleren;**
- **Bedrijvigheid met een milieubelasting kan de abiotische omstandigheden veranderen, die schadelijk zijn voor kwetsbare soorten;**
- **Grote recreatieve druk kan leiden tot verstoring.**

Rust als kwaliteit

We vinden 'rust' een belangrijke kwaliteit. Ondanks onze ligging in een stedelijke regio met een hoge dynamiek komt 'rust' als kwaliteit nog echt voor in ons buitengebied. De belangrijkste reden hiervoor is de verspreide ligging van boerderijen en woningen en het beperkte aantal functies in een deel van ons buitengebied. Rust uit zich in een laag geluidniveau en het feit dat je soms even niks tegenkomt langs de wegen in deze gebieden. Het niet voorkomen van drukte kan dus als 'kwaliteit' worden gezien.

Kwaliteiten:
- **De aanwezigheid van rust biedt voor veel verschillende bewonersgroepen gewaardeerde en veilige woonomstandigheden.**

Kwetsbaarheden:
- **Ontwikkelingen die veel geluid maken of veel drukte genereren kunnen de rust.**

- **Ook de bereikbaarheid van initiatieven kan invloed hebben op de rustbeleving.**

Water als kwaliteit

Het aspect water leidt op verschillende manieren tot een omgevingskwaliteit. Ten eerste hebben we water met een bijzondere (ecologische) kwaliteit. In de tweede plaats hebben we water dat een belangrijke functie vervult voor andere kwaliteiten. Tegelijk zijn we van oudsher ook kwetsbaar voor water. Leusden ligt in een relatief laag en nat gebied. De Gelderse Vallei, gelegen tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug, helt licht af in westelijke richting. Alle beken in de Gelderse Vallei wateren af in het Valleikanaal en de Eem en zodoende stroomt al het water via Leusden. Daarom zien we waterveiligheid (of het niet ervaren van overlast door water) ook als een omgevingskwaliteit.

Het water dat inzijgt in de Utrechtse Heuvelrug komt voor een deel als kwel weer boven langs de randen van de Heuvelrug. Kwelwater heeft bijzonder kwaliteiten, die een leefgebied vormen voor bijzondere en beschermde plantensoorten. Kwel komt in Leusden voor vanaf de rand van de Heuvelrug tot aan een gebied, oostelijk van het Valleikanaal en De Schammer in het noorden. Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug heeft in 2017 in beeld gebracht op welke manier een kwaliteitsimpuls gerealiseerd kan worden voor zowel de kwaliteit van natuur, landschap, cultureel erfgoed als voor recreatie (Nationaal Park Heuvelrug; ruimtelijke ambities voor het gebied). Voor Leusden en omgeving gaat het men name over het verdere herstel van de kwelsituatie als onderdeel van het totale watersysteem van de Utrechtse Heuvelrug.

Te beschermen omgevingskwaliteiten:

- Gebieden met kwel vanuit de Utrechtse Heuvelrug en Veluwe.
- Water dat een rol vervult bij de kwaliteit van de natuur. Dit zijn de natuurwaarden rondom de beken die door ons buitengebied stromen en waterafhankelijke natuur zoals de vochtige hakhoutbossen. De Schoolsteegbosjes nemen hierbinnen een status in als natuurgebied binnen het Nationaal Natuurnetwerk (NNN). De waarde om geen wateroverlast te ervaren speelt in een aantal laaggelegen gebieden binnen onze gemeente. Zo is een deel van het gebied ten oosten en noorden van het Valleikanaal door een relatief lage ligging gevoelig voor wateroverlast. Dit geldt o.a. voor een gebied ter hoogte van de Laapeerseweg en een gebied langs de Modderbeek. Afgelopen decennia zijn diverse projecten uitgevoerd die de capaciteit om water op te vangen en te bergen in het buitengebied sterk vergroot. Beken zijn heringericht met extra ruimte voor meandering en watergerelateerde natuur. Ten noorden van Leusden is de Schammer ingericht met veel ruimte voor water.
- Er is een aantal gebieden en/of landschapstypen waarin beperkt tot geen functies mogen landen, dit zijn de uitsluitingsgebieden

Kwaliteiten:

- **De aanwezigheid van veel water voegt veel toe aan de beleving van het groen.**
- **Het vele water binnen Leusden kent een belangrijke ecologische functie.**
- **Water als onderdeel van de Grebbelinie en waterretentiegebieden kennen een cultuurhistorische waarde.**

Kwetsbaarheden:

- **Leusden ligt in een relatief nat gebied en is dus kwetsbaar voor water. Meer verstening versterkt dit effect.**

Milieukwaliteit als kwaliteit

Een goede milieukwaliteit is belangrijk voor de gezondheid van inwoners. Bovendien bevordert het ontbreken van vervuiling de gebruikswaarde van gebieden, grond of water. Om de milieukwaliteit te

bevorderen werken we in de gemeente Leusden met milieukwaliteitsprofielen. In deze profielen beschrijven we de verschillende ambitieniveaus. Op basis van de doelen in een gebied kunnen we uitgaan van een basiskwaliteit of een hogere kwaliteit. In algemene zin is te zeggen dat de milieukwaliteit in Leusden goed is. De ruime en groene opzet van Leusden zorgt voor een goede basiskwaliteit. Toch zijn er enkele aspecten die op het niveau van Leusden van belang zijn voor de kwaliteit:

- Geluid. De ligging nabij de snelweg zorgt er in delen van Leusden voor dat deze hoorbaar aanwezig is. Toch wordt een groot deel van de woongebieden als rustig ervaren. Toename van verkeer leidt tot extra geluidsbelasting, hoewel dit door de opmars van elektrische auto's wel afneemt.
- Externe veiligheid. Binnen de gemeente Leusden komen geen activiteiten of installaties voor die een overschrijding geven van de risiconormen.
- Ammoniak. De milieukwaliteit ten aanzien van ammoniak is van belang, omdat de emissie van ammoniak van veehouderijbedrijven een negatief effect heeft op natuurgebieden. Kwetsbare plantensoorten, die gebaat zijn bij armere milieus, worden erdoor aangetast. Ten aanzien van ammoniak is er sprake van puntbelasting en achtergronddepositie. De achtergronddepositie is in De Gelderse Vallei hoog. De indruk bestaat dat bedrijven in Leusden een beperkte bijdrage hebben aan de ammoniakdepositie op natuurwaarden.
- Luchtkwaliteit wordt beïnvloed door wegverkeer en de veehouderij. Een deel van het buitengebied ligt langs de A28. Hier is de luchtkwaliteit een aandachtspunt bij de verdere verbreding van de snelweg. De achtergrondconcentratie fijnstof die als gevolg van de aanwezigheid van veehouderijbedrijven in de lucht voorkomt, is in met name het oostelijk deel van onze gemeente relatief hoog. Aangezien de meeste veehouderijbedrijven zich bevinden op het grondgebied van andere gemeenten, hebben we daar als gemeente weinig invloed op. Dit vraagt om een regionale aanpak.

Kwaliteiten:

- **Leusden kent in het algemeen een zeer lage geluids- en luchtkwaliteitsproblematiek.**

Kwetsbaarheden:

- **Een hogere verkeersintensiteit kan de luchtkwaliteit en het geluidsniveau aantasten.**
- **Ontwikkeling van de intensieve veehouderij kan de luchtkwaliteit beïnvloeden. Huidige wet- en regelgeving voor de landbouw en de relatief hoge achtergrondconcentratie fijnstof uit andere bronnen maakt dat de invloed van de landbouwbedrijven in Leusden hierop beperkt is. Nieuwe ontwikkelingen op gebied van verkeer, bedrijven en landbouw kunnen wel leiden tot verslechtering van de milieusituatie.**

Overige kwaliteiten

Functionele kwaliteiten Leusden kent ten opzichte van vele anderen gemeenten een aantal onderscheidende functionele kwaliteiten, die voor de woonkwaliteit belangrijk zijn. Het zijn kwaliteiten die we in stand willen houden en verder willen versterken. Onderscheidende functionele kwaliteiten: vier aansluitingen met de snelweg, ruime wijkontsluitingsstructuur, nabijheid Amersfoort, hoge kwaliteit maatschappelijke voorzieningen, kleinschalige woonwijken en een verspreid aanbod van dagelijkse winkelvoorzieningen.

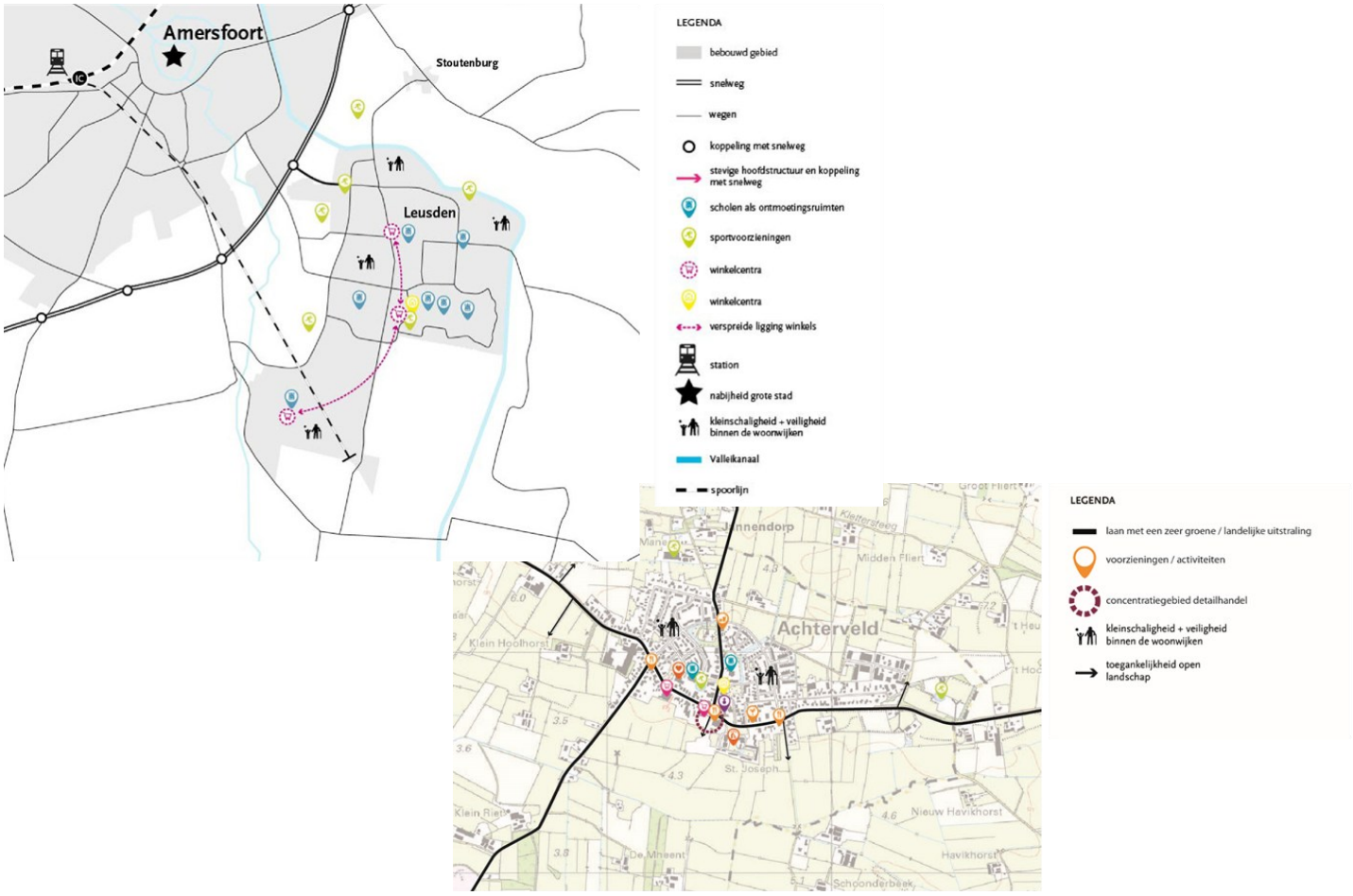

Recreatief netwerk Leusden kent een aantal bijzondere functionele kwaliteiten, die voor de woonkwaliteit belangrijk zijn. Het zijn geen omgevingswaarden, maar wel kwaliteiten die we in stand willen houden en verder willen versterken. Een belangrijke functionele kwaliteit vinden we ons recreatieve netwerk. Dat omvat bijna 300 kilometer aan fietspaden en 275 kilometer aan wandelpaden. Aan deze uitgebreide routenetwerken ontlenen we ons imago als de fiets- en wandelgemeente van Midden-Nederland.